

Žaža, Stanislav

Nedožitě osmdesátiny Romana Mrázka

Opera Slavica. 2001, vol. 11, iss. 4, pp. 46-47

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117427>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

seznámení s tím, jaké metody musí učitel uplatňovat při jejich překonávání. J. Svobodová (Plzeň) sdělila přítomným své zkušenosti s počátečním stupněm výuky ruského jazyka na neborovém studiu vysoké školy. Pro tento typ studia byla na Pedagogické fakultě ZČU v Plzni vydána učebnice *Ruský jazyk pro začátečníky* (Plzeň 2000; autoři M. Rykovská a J. Svobodová). Na univerzitě v Pardubicích byla nedávno zřízena Fakulta humanitních studií. Pro posluchače bakalářského studia sociokulturní specializace byly sestaveny učební texty ruštiny. Jejich náplň přiblížila přítomným H. Bendová (Pardubice). Jedním z cílů výuky cizím jazykům je rozvoj emocionální složky. S tím, jak lze tento faktor uplatnit při vyučování ruštině podle učebnice *Padyza I, II, III*, se podělila s přítomnými spoluautorka této učebnice J. Folprechtová (Praha). O svých zkušenostech s nácivkem fonetických jevů v počáteční fázi vyučování ruštině na střední škole a v přípravných kurzech pro vstup na vysokou školu promluvila O. Ulybinová (Hradec Králové). Vysvětlila potíže, s nimiž se setkává, a postupy, které jí pomáhají tyto potíže překonávat.

Po vyslechnutí posledního referátu následovala diskuse. Všechny přednesené příspěvky budou otištěny ve zvláštním sborníku.

Závěrem můžeme vyslovit přesvědčení, že uspořádaný seminář splnil svůj cíl: byla na něm pronesena řada referátů, které představovaly podněty pro další zkvalitňování práce při vyučování ruštině na našich školách. Kolegům z hostitelského pracoviště patří dík za jeho zorganizování.

Aleš Brandner

Nedožitě osmdesátiny Romana Mrázka

Nezastavitelný čas odměřil už brzy deset let od chvíle, kdy jsme v tomto časopisu vzpomněli osobnosti a díla našeho předního lingvisty prof. dr. Romana Mrázka, CSc. (21. 11. 1921 – 17. 11. 1989). Celé 2. číslo 2. ročníku z roku 1992 bylo věnováno vědeckému zasedání uspořádanému tehdejší katedrou ruského jazyka Filozofické fakulty MU k Mrázkovým nedožitým sedmdesátinám a uvádí i přehled jeho bohaté publikační činnosti.

Přestože jsme si byli vědomi ceny Mrázkova rozsáhlého a obsažného díla už za jeho života, zdá se, že povědomí o rozměru a nenávratnosti ztráty, kterou pro naši lingvistiku znamenal jeho odchod, s uplyvajícím časem ještě vzrůstá. Snad vyjádřím pocity i jiných Mrázkových kolegů a spolupracovníků, brněnských i mimobrněnských, řeknu-li, že mi stále citelněji chybí možnost permanentního kontaktu s ním, možnost neustálé výměny názorů a ověřování různých sporných otázek. Mrázkův univerzální zájem o všechna odvětví jazykovědy se zračil v tom, že byl v podstatě kdykoli ochoten a schopen přemýšlet o jakémkoli lingvistickém problému, na nějž byl dotázán, a dovedl postupně nacházet jeho stále promyšlenější a kvalifikovanější řešení; a naopak sám projevoval své zaujetí pro nejrůznější otázky tím, že svými nápady a nálezy doslova provokoval své spolubesedníky, vyžadoval od nich jejich odpovědi a stanoviska a tím

je nutil k přemýšlení. Jeho úvahy a výroky byly přitom prodchnuty osobitým, nenapodobitelným humorem, často i břitce ironickým, jímž uváděl někdy své okolí až do nesnázi. Jeho osobnost byla vzdálena představám mnohých lidí o lingvistech jako suchých patronech nebo kabinetních učencích: nebyl ani jedním z nich. Měl blízký vztah k literatuře, především ruské, a to nejen jako k zásobárně jazykového materiálu a k objektu výzkumu literárního textu, ale i jako k součásti kultury, součásti lidského života. Bylo mu rovněž blízké umění, zejména múzické. Sám byl obdařen mimořádnou interpretační schopností klavíristy a umělecké oblasti věnoval i část své produkce: v raném období své publikační činnosti přeložil z ruštiny knihu o pěveckém umění a studii o dějinách španělského divadla. Suchým patronem nebyl v žádném případě ani jako učitel. Právě naopak: v jeho činnosti se šťastně pojila hluboká erudice s pedagogickým mistrovstvím, na něž vzpomínají celé generace jeho žáků. V přednáškách i cvičeních uplatňoval vrozené herecké nadání a kořenil své výklady různými anekdotickými výstupy a humornými extempore, která však nikdy nepostrádala didaktickou prospěšnost.

Z metodologických předností, které vynikají v Mrázkově badatelské činnosti, je třeba podle mého názoru zdůraznit to, že své teoretické závěry vždy důsledně konfrontoval s jazykovými fakty a že s jistou nedůvěrou přijímal ty tendence v lingvistice, o nichž soudil, že ve prospěch spekulativních závěrů nedoceňují sepětí s bohatým materiálem živého jazyka. Vítal naopak prosazování postupů, v kterých se uplatňuje spojení syntaxe se sémantikou a poukazoval v tomto směru na souvislosti nových proudů s názory našich starších lingvistů. Zdůrazňoval také vždy, že je svrchovaně žádoucí, aby výsledky lingvistického výzkumu maximálně přispívaly ke zdokonalování praktické znalosti jazyka, zejména cizího. S tím souviselo i úsilí, aby jeho vlastní práce vynikaly přístupnými formulacemi a jazykovou vytříbeností.

Jako politováníhodný následek Mrázkova nečekaného a předčasného odchodu je třeba zaznamenat tři skutečnosti: je to zaprvé to, že se mu nepodařilo dokončit jeho životní dílo *Сравнительный синтаксис славянских литературных языков*, jehož prvního dílu, *Исходные структуры простого предложения* (Brno 1990) se již nedočkal. Zadruhé je třeba litovat, že po r. 1989 nedošlo k vydání encyklopedického díla *Ruský jazyk v přítomnosti a minulosti*, na němž intenzivně pracoval s H. Běličovou a dnes již zesnulým O. Leškou a jehož korekturu spatřil ještě v posledních dnech života. A je konečně škoda, že nebyla pro ediční problémy vydána v knižní podobě publikace *Historický vývoj ruštiny*, kterou zpracoval za přispění G. Popovové z Minska (pro velký zájem u nás i v zahraničí vyšla jako skriptum třikrát: 1982, 1984, 1988) a která je pro českého rusistu velmi užitečná tím, že mu osvětluje výsledky vývojové dynamiky v současném jazyce.

Profesor Mrázek se zapsal do historie brněnské rusistiky a slavistiky jako jedna z jejích profilujících osobností. Při vzpomínkách na něho jako na významného vědce a pedagoga nám však zůstane v paměti i jeho výrazný lidský profil jako přátelského kolegy. ochotného pomoci radou spolupracovníkům i studentům, kdykoli se na něho obrátili. Budeme se vždy s uznáním a úctou vracet k jeho pracím a myšlenkám, i když jeho vlastní komentář k nim, žel, už nikdy neuslyšíme.

Stanislav Žaža